

סימן קיב

אימתי מכוון את כוונות המזמורים דספירת העומר

כמפורש בשולחן ערוך רבינו²¹⁹⁵: "אבל לכתחילה לא יברך עד שיודע איזה יום הוא מהספירה, כדי שידע על מה הוא מברך"²¹⁹⁶.

אולם יש לעיין לגבי הכוונות האחרות, דתיבות "אנא בכח" ומזמור "אלהים יחננו" וכו': האם מכוון לזה ביחד עם כוונת הספירה (לפני הברכה), או מיד לאחר אמירת הספירה, או בשעת אמירת תיבות אלו עצמן במזמורים. [אבל הכוונה שעפ"י קבלה, חסד שבחסד וכו', נראה שאינו צריך לכוון מראש, שהרי מזכירה במפורש בפני עצמה. עיין בהערה 2194].

יש מפרשים כי כל דברי רבינו מדברים

עליה מראש, משא"כ התיבות דאנא בכח וכו', שאינן מזכרות במיוחד בפנ"ע.²¹⁹⁵ סימן תפט סעיף יט.

²¹⁹⁶. אין להקשות, כיצד חושב לפני הברכה את הספירה שסופר, והרי יכול לצאת ידי חובה במחשבה זו. אמנם פשוט שאינו יוצא במחשבה לבד על ספירת אותו יום (וכבר כתבו כמה פוסקים כי אפילו אם כתב הספירה בידיו, לא יצא י"ח. וראה במה שכתבנו בסימן הבא, שהדיבור מעכב בספירת העומר). ויותר מזה כותב רבנו (סימן תפט ס"י) כי אם שאל את חבריו איזו ספירה היום וחבירו ענה את ספירת היום, עדיין יכול השואל לברך בעצמו ולומר את הספירה. כיון שבדאי התכוון שלא לצאת מדברי חבריו. ולכאורה כך הוא גם כשמהרהר במוחו את הספירה בכדי לברך בעוד רגע לשם זה).

א. מובא בסידור רבינו לפני ספירת העומר²¹⁹²: "יכוין לספירה של אותו הלילה, ולתיבה אחת של אנא בכח, ותיבה אחת של מזמור אלקים יחננו ואות אחת מפסוק ישמחו".
אוצר החכמה

והנה, כוונת המלים הראשונות "יכוין לספירה של אותו הלילה", היא לכאורה למנין הימים שסופר באותו לילה²¹⁹³ (ולא לספירה שעל פי קבלה "חסד שבחסד" וכו')²¹⁹⁴, וזמן כוונה זו הוא לפני הברכה.

²¹⁹². לפי סידור האריז"ל ופרי עץ חיים, ומובא בשו"ע²¹⁹⁵ ד סימן תפט ס"א במוסגר ובמ"א סוסק"ה. אוצר החכמה
²¹⁹³. להעיר כי רבנו לא הזכיר שמכוון גם על השבועות, אמנם מלשון כ"ק אדמו"ר (הובא באגרות מלך עמוד קיט) "שזה חלק מספירת ז' שבועות", לכאורה הכוונה לז' שבועות בדווקא. ומה שלא הזכיר כי הוא חלק ממ"ט ימים, כנראה משום שזה תלוי במחלוקת אם תלויים זה בזה (ראה שו"ע²¹⁹⁶ סכ"ג).

²¹⁹⁴. כיון שקשה לקרוא לספירה זו בשם "ספירה של אותו הלילה", אלא יותר מתאים, כמו שכתוב בנוסח ה"רבנו של עולם" - "ספירה השייכת לאותו הלילה". וגם אין ההזכרה כאן מתאימה לסדר האמירה, שאומר את הרבנו של עולם בסוף, אחרי מזמור אלקים יחננו ואנא בכח, ואילו רבנו מזכיר הספירה ראשונה (ועדיין אין מובן מה שמקדים את "תיבה אחת של אנא בכח" ל"תיבה אחת של מזמור אלקים יחננו" ובפועל המזמור נאמר קודם).

ומה שלא כתב רבנו שיכוין גם על הספירה מהקבלה, יש לומר שהיא מוזכרת במפורש בפני עצמה בתפילת "רבנו של עולם" ואין צורך לכוון

הלב", התכוונו לכוונה המסותרת בלבו במשך זמן רב. וכך יש לומר שכשאמרו "כוונה" סתם, התכוונו שמיעד עצמו לאותו²²⁰⁰ דבר²²⁰¹.

ונראה כי כן היתה הנהגת כ"ק אדמו"ר בשעת ספירת העומר: בשעה שהשליח ציבור בירך על הספירה, נהג כ"ק אדמו"ר להפוך את הדף (בסידור "תורה אור") והביט בחוזק בספירה של אותו היום. וכמדומה שהביט גם בתיבה של "אנא בכח" וכו', שנמצאת ליד אותה ספירה.

בהרחבה לעיל סימנים מחנו. 2200. אמנם רבנו אינו מזכיר כאן "כוונת הלב", כיון שכנראה כאן אין כוונה זו צריכה להיות מכוסה בלבו, עד שאינו יכול להרהר בדברים אחרים בשעת אמירת הספירה. (וראה במה שנכתוב בסימן הבא כי לשיטת רבנו מספיק שידע הספירה לפני הספירה).

2201. להעיר בקצרה (ונאריך בעזה"ש במקום אחר) כי יתכן לקשר הבדל זה בין "לידע" ל"יכוון", עם שינויי לשון של רבנו, שלפעמים כותב "יתן דעתו" (בסימן ח סכ"א: "אם לובשם כולם זה אחר זה בלי הפסק שיחה והיה דעתו מתחילה ללבשם כולם"; סימן תנז ס"ד: "היה בדעתו לפטור בברכה זו כל החלות"; סימן תר ס"ו: "יהא דעתו על המלבוש או על הפרי" (ובסידור "יתן עיניו"); ולפעמים כותב "יכוון" (ראה לקמן בפנים מתפלין של יד וסדר ההגדה, ובמ"א סימן תרצב: "ויכוין בברכת שהחיינו ג"כ על משלות מנות וסעודות פורים וכו'"). אלא שכאשר יכול לקיים כולם כאחד כמו ללבוש הציציות ביחד או לשנות מהקידוש ולאכול הפרי, אומר "יתן דעתו", אבל כשיש דין קדימה לאחד על חבירו, כמו תפילין של יד לתפילין של ראש וכרפס למרור, אומר "יכוון" כי כוונה היא על דבר שלאחר זמן.

(להעיר מהרמ"א סימן תרנא ס"ב: "ובלבד שיהיו כולם לפניו ויטול הלולב תחילה ויברך על הלולב ודעתו גם על האחרים". ומלשון כ"ק אדמו"ר בספר המנהגים: "קובעים החדשה בברכה ומכוונים להוציא גם אלו שעל כל שאר דלתות").

על הזמן שאומר הספירה ממש, ולכן כותב שאומר את הספירה ואז 'מבין' במוחו את היום שספר, ובשעה זו מכוון גם לתיבות הללו. אמנם יש לעיין אם פירוש זה נכון, דאם כן היה צריך רבינו לכתוב "יידע" או "יבין" את הספירה (כמו "נכון לידע המולד" לפני ברכת החודש) ולא "יכוין", כי בשעה שאומרה הוא מבין את הספירה במוחו ולא מכוון עליה.

אכן במשנת חסידים כותב²¹⁹⁷, כי מכוון לזה בשעה שאומר המזמורים עצמם (בשעת אמירת מזמור "אלהים יחננו" ואמירת "אנא בכח"). אולם גם זה קשה, כיון שפשטות לשון רבנו, שמכוון לתיבות אלו ביחד עם כוונת הספירה של אותו הלילה והרי היא נעשית כאמור לפני הברכה.

לכן צ"ל שאז כאשר מכוון לספירה לפני הברכה, אז מכוון גם לתיבות שמצויינות על יד הספירה. (וכנראה שאמירה הברכה צריכה להיות לשם הספירה של אותו היום, ולשם התיבה של אותו היום מ"אנא בכח" וכו').

ובכך מובן היטב לשון רבינו - "יכוין לספירה וכו'". שכן לשון 'כוונה' שייך בעיקר על דבר שיעשהו לאחר זמן, ולכן 'מיעד' ומכין עצמו לברך לשם ספירה זו ותיבה אחת מאנא בכח וכו'²¹⁹⁸. וזאת, לפי דברי רבנו²¹⁹⁹ כי כשאמרו חכמים "כוונת

2197. מסכת העומר פ"ח מ"ב.

2198. ומה שכתב רבנו בשולחן ערוך "לא יברך עד שידע איזה יום הוא מהספירה", כנראה אין זה לפי דבריו במאמרים הקצרים בענין הכוונה.

2199. מאמרים הקצרים עמוד תקסט, הובא

הברכה או לפניה. 2. בסדר ההגדה²²⁰³:
 "ויברך ... בורא פרי האדמה ויכוין להוציא
 גם המרור בברכה זו". ועיי"ש אחר כך²²⁰⁴:
 "ויברך על הפרוסה ... ברכה זו ויכוין
 לפטור ג"כ אכילת הכריכה שממצה
 השלישית".

וכנראה ההסבר הוא, שהדינים בסידור
 לא נועדו למתפלל מכבר ובקי בדינים,
 אלא באו ללמד את המתפלל מהי הברכה
 שמברך ומהי הכוונה שמכוון בה. ומובן
 שקודם מלמד אותו הברכה ואח"כ מלמד
 מה מכוין בה].

2203. ד"ה כרפס.

2204. ד"ה מצה.

[יתכן להקשות: בסידור מודפסת שורה
 זו ד"יכוין לספירה של אותו הלילה וכו'"
 אחרי הברכה ולפני הספירה, ולפי דברנו
 מכוון לפני הברכה. אמנם יש להשיב: א.
 איננו יודעים אם גם נוסח הברכות עצמן
 נכתבו על ידי רבנו הזקן או שהוא כתב
 לעצמו רק הערותיו ופסקיו, ואח"כ הוכנסו
 לתוך הסידור עם הברכות והתפילות. ב.
 מצאנו לפחות עוד שני מקומות בסידור
 רבנו, שהכוונה כתובה אחרי הברכה
 ובפועל היא צריכה להיות בשעת הברכה
 או אפילו לפניה: 1. בהלכות תפילין
 בסידור כתב רבנו²²⁰²: "ויכוין לפטור גם
 את של ראש", וכוונה זו מקומה בשעת

2202. הדעות בזה ראה שוע"ר סימן כה סי"ג וכ"ג.

